

ഗജവീരൻ പുൽപ്പള്ളി കേശവൻറെ ചില അഭിപ്രായങ്ങൾ - (കമ)

(സുനിൽ എം എസ്)

ആനകൾക്ക് പരമ്പരാഗതമായി കേരളത്തിലെ സാമൂഹ്യജീവിതവുമായി അഭേദ്യമായുണ്ട്. ഉത്സവങ്ങൾക്ക് മിചിവേകന്നത് എന്തിപ്പട്ടം കൈട്ടി വർണ്ണക്കെട്ടും ആലവട്ടവും വെഞ്ചാമരവുമായി നിരന്തരം ഗജവീരൻമാരാണ്. എന്നാൽ ആനകൾ അതിശയകരമായ ബുദ്ധിശക്തിയും ക്ഷമാശക്തിയും പ്രകടിപ്പിയ്ക്കുന്നത് തട്ടിപ്പിട്ടത്തരംഗത്താണ്. ഭീമാകാരമായ തട്ടികൾ പൊക്കിയും വലിച്ചും മരംഷുന്ന് ഘൃണിക്കാട്ടി കൊടുക്കുന്നിട്ടും അന്നസരണ്ടായോടെ കൊണ്ട് വന്ന വച്ച കൊടുക്കുന്ന ആനകളെ ദേശാരള്യത്തേതാടെയാണ് എന്ന് നോക്കിക്കാണാൻ. അവരവരെ ശക്തി മുഴുവൻ ദുർബുദ്ധരായ മരംഷുരുക്ക വേണ്ടി ഇതുയധികം ഉപയോഗിയ്ക്കുന്ന ആനകളേക്കാൾ മരംഷുരുക്കപയുക്തമായിട്ടുള്ള മുഗങ്ങൾ വേണ്ടുണ്ടാവില്ല.

പക്ഷേ പലപ്പോഴം ഈ ഉപകാരസ്വരണ്ടായാണ് ആനകളുടെ നേരേ മരംഷുർ കാട്ടാറില്ല. തരം കിട്ടേണ്ടാണെങ്കിൽ ആനകളെ യാതൊരു മനസ്സാക്ഷിക്കുന്നതില്ലാതെ ഭ്രാഹിയ്ക്കുറുമുണ്ട്. പത്രങ്ങളിൽ ഇടയ്ക്കിടെ വരുന്ന വാർത്തകൾ ഇതിനുള്ള തെളിവാണ്. പീഡനങ്ങൾ സഹിയ്ക്കാൻ പറ്റാതെ വരുന്നോൾ അവ തിരിഞ്ഞുനിന്ന് എതിരിട്ടുന്നു. അതോടെ പീഡനങ്ങൾ മുർഖന്തുവരുത്തിലെയും അടി, തോട്ടികൊണ്ട് കൊള്ളുന്നതിലാണ് ഏതിരിട്ടുന്നു. അതോടെ ശരിയായ വെടി....ശ്രീക്ഷണനടപടികൾ അങ്ങനെ നീണ്ടു പോകുന്നു. ഒരിട്ട് ദയ കിട്ടുന്നത് അതുപൂർവ്വം.

ആനകളെ ദയമാണെങ്കിലും അവരോടു തന്നെയാണ് എന്നിയ്ക്കുന്ന ഏറ്റവും ഇഷ്ടമുള്ളതും.

അങ്ങനെയിരിക്കുന്ന എൻ്റെ അട്ടഞ്ഞുള്ള അനുഭവത്തിലെ ഉത്സവത്തിന് തിട്ടേറ്റാൻ വന്നത് 'പുൽപ്പള്ളി കേശവൻ' എന്ന അതിസുന്ദരനായൊരു ഗജവീരനായിരുന്നു. സുരക്ഷിതമായ അകലാന്തു നിന്നുകൊണ്ട് ആനകളുടെ ശാംഭവമാസവർഷ്യുക എൻ്റെ പതിവാണ്. എന്നാൽ ചെല്ലേണ്ട് ഉച്ചയുണ്ട് കഴിഞ്ഞത് കേശവൻ പാപ്പാൻമാരും വിശ്രമിയ്ക്കയായിരുന്നു. കേശവനെന്നതെന്ന് നോക്കിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്കേണ്ട എന്നിയ്ക്കെങ്ങനെയോ മനസ്സിലായി, അവന് ആശയവിനിമയത്തിൽ പ്രാവിണ്ണമുണ്ടെന്നും. അതോരും പുതിയ അറിവായിരുന്നു. ഉള്ളിൽ ദേശുണ്ടായിരുന്നു ശാന്തഗാംഭീരനായ ആനയായതു കൊണ്ട് ഒന്നു സംസാരിയ്ക്കാൻ ശുമിച്ചു നോക്കിയാലോ എന്നു തോന്തി. അങ്ങനെയാണ് തങ്ങൾ തമ്മിൽ ചർച്ച നടന്നത്. അതോരും സുനീർലമായ സംഭാഷണത്തിലാണെന്നുവാനിച്ചത്.

ബീഹാരിൽ ജനിച്ചതു കൊണ്ട് അവൻ ഹിന്ദി ഭാഷയിലാണ് കാര്യങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കിപ്പോന്നിരുന്നത്. . കേരളത്തിൽ വന്നതോടെ ഹിന്ദി ഭാഷയുമായുണ്ടായിരുന്ന 'ടച്ച്' പോയി. അതു സാരമില്ലെന്ന വയ്ക്കാം. പക്ഷേ, മലയാളവുമായുള്ള 'ടച്ച്' ആയി വരുന്നതെന്നുള്ളൂ. അതുകൊണ്ട് തങ്ങൾ തമ്മിൽ നടന്ന സംവാദത്തിൽ ആംഗ്യവിക്രഷപണങ്ങളും മുകളിലും മുരളിലും വളരെ വലിയെന്നും പക്ഷ വഹിച്ചു. എന്നിരുന്നാലും ആശയവിനിമയം ഒരുവിധം വ്യക്തമായിരുന്നു നടന്നു എന്നാണെന്നും വിശ്വാസം. ആ ചർച്ചയിലുടെ എന്നിയ്ക്കുന്ന മനസ്സിലാക്കിയെടുക്കാൻ കഴിഞ്ഞ ചില കാര്യങ്ങളാണ് താഴെ കൊടുക്കുന്നത്.

കേശവൻ പൊതുവേ തുളനാണ്. എങ്കിലും ചില കാര്യങ്ങളെപ്പറ്റി അവന് വ്യക്തമായ അഭിപ്രായങ്ങളുണ്ട്. ഒരു കാര്യം കേശവൻ തിരപ്പിച്ചു തന്നെ പറഞ്ഞു: കുറതു ഒരു പാടില്ല. ചില പാപ്പാമാർ നിശ്ചയിൽ അടിയുരച്ചു വിശ്വസിയ്ക്കുവരുമാതൃമേ പാപ്പാമാരായി നിയമിയ്ക്കാം: കേശവൻ ആവർത്തിച്ചാവർത്തിച്ചു പറഞ്ഞ കാര്യമാണിൽ. പാപ്പാമാരാണ് കഴിപ്പുക്കാർ. അവൻ നല്ലവരാണെങ്കിൽ ആനകൾ എല്ലാത്തരത്തിലും മരംഷുരുക്കുന്ന ഏറ്റവും 'വലിയ' സുഹിള്യകൾ തന്നെയായിരിയ്ക്കും, അവനക്കാരുത്തിൽ സംശയമെന്നില്ല. തീറ്റു പ്രധാനം തന്നെ, പക്ഷേ അതിലേരെ പ്രധാനം സ്നേഹമാണ്. അവൻറെ ഇപ്പോഴത്തെ പാപ്പാൻ ഒരു മാതൃകയാണ്. 'മോനേ' എന്നും 'മോനേ കേശവ' എന്നും മാതൃമേ രാമനായൻ വിളിയും, ഇടയ്ക്കിടെ സ്നേഹമസ്താനമായി തുകകകയും ചെയ്യും. അപ്പോൾത്തെന്നു വയറു

നിരയും. രാമനായത്മായുള്ള ആശയവിനിമയത്തിന് ഭാഷയിലുള്ള പ്രാവിണ്യക്കിവർ ഒരിയ്ക്കുമ്പോൾ തടസ്സമായിട്ടില്ല. രാമനായർ പറയുന്നത് കേശവൻരെ ആശയങ്ങൾ രാമനായർക്ക് അസ്ഥാപാതി മനസ്സിലാക്കാറുണ്ട്. വാത്സല്യവും സ്നേഹവുമിണ്ണുകിൽ ഭാഷയെങ്കാൽ കേശവൻരെ അരാഭവം.

രണ്ട് മുന്ന് കാര്യങ്ങൾ അത്യാവശ്യമായി ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്, കേശവൻ പറഞ്ഞു. ചെവിയിലുള്ളിൽ തോട്ടിയുടെ കൊള്ളൽത്തിട്ട് വലിയ്ക്കുന്നത് ചില പാപ്പാമാരുടെ പതിവാണ്. എന്തിരം ഏതിരം അവരുടെ പ്രയോഗിയ്ക്കും. അത്തരമൊരു പാപ്പാൻ അവന് മുന്നൊരിയ്ക്കുമ്പോൾ അഡ്യുക്കാലം അധ്യാളപ്പെടുത്തുന്ന കീഴിൽ ജീവിയ്ക്കേണ്ടി വന്നില്ല. ആദ്യ ചെയ്യേണ്ടത് തോട്ടിയുടെ അറ്റത്തുള്ള കൊള്ളൽത്ത് ഉഞ്ഞിക്കളയുകയാണ്. കൊള്ളത്തുള്ള തോട്ടി ഉപയോഗിയ്ക്കുന്നത് ശ്രീക്ഷാർഹമാക്കകയും വേണം.

രാമനായർ തോട്ടി കൈ കൊണ്ടു തൊടാരേയില്ല.

ചില പാപ്പാമാർ വടക്കു കൊണ്ടെടുക്കുന്നത് കാൽനവങ്ങളിലാണ്. നവത്തിനട്ടു കൊള്ളേണ്ടശ്രീ പ്രാണൻ പോകുന്ന വേദനയാണാണോവുക. നവത്തിനട്ടു പാടില്ല. അടിച്ചേ തിന്തുവകിൽ പുരക വശത്തു മാത്രമേ പാടുള്ളു. വാലിൻരെ ഇടവശത്തുമാകാം. അതും പൊടി തട്ടിക്കളയുന്ന തരത്തിൽ മാത്രമായാൽ അതുകൂം നന്ന്. തലങ്ങും വിലങ്ങും തല്ലുന്ന മനഷ്യപ്പോലീസുമുറ തീരെ ശരിയാവില്ല, കേശവൻ പറഞ്ഞു.

വാസ്തവത്തിൽ തല്ലേണ്ട ആവശ്യം തന്നെ കേശവൻ കാണുന്നില്ല. പാപ്പാനും ആനയും തമിലുള്ള ആശയവിനിമയത്തിൽ അപ്പപ്പോഴുണ്ടാകുന്ന പോരായുകളുണ്ട് തല്ലിൽ കലാശിയ്ക്കുന്നത്. മലയാളം മാത്രമിന്നുന്ന ഓരാൾ ഹിന്ദി മാത്രമിന്നുന്നയാജ്ഞാടു മലയാളത്തിൽ സംസാരിച്ചാൽ എങ്ങനീയില്ലോ? മനസ്സിലാക്കേണ്ടത് മനസ്സിലായിട്ടുണ്ടാവില്ല, മനസ്സിലാക്കാൻ പാടില്ലാത്തത് മനസ്സിലാക്കിപ്പോയിട്ടുണ്ടാകാം. തല്ലുറപ്പ്! കൂടും ആരുടേത്?

ഹിന്ദിയായാലും മലയാളമായാലും ആനകൾക്കും ഭാഷയുണ്ട്, കേശവൻ പറഞ്ഞു. അതു മനസ്സിലാക്കുന്നവരെ മാത്രമേ പാപ്പാമാരായി നിയമിയ്ക്കാറുണ്ട്. പ്രധാനങ്ങൾ ഒരു പരിധിവരെ അതോടെ തീരും.

ഒരു കാര്യം തുടർന്നു കേശവൻ പറഞ്ഞു. പാപ്പാമാർ അവരവർക്കിന്നിയാവുന്ന ഭാഷയിലാണെങ്കിൽപ്പോലും വ്യക്തമായി ആശയങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിയ്ക്കാൻ കഴിയുന്ന സമിതിയിലായിരിയ്ക്കുണ്ട്. പറയുന്നതെന്തെനും പാപ്പാമാരുടെ മനസ്സിലാവാത്ത "പത്വ" ത്തിൽ ആനകളെങ്ങനെയാ മനസ്സിലാക്കുക? എന്നിട്ടും മിയു ആനകളും പാപ്പാമാരുടെ "സമിതി" മനസ്സിലാക്കി അങ്ങേയറ്റം സഹകരിയ്ക്കുന്നുണ്ട്. പാപ്പാമാരുടെ ഇടയിൽ പലപ്പോഴും കണ്ടു വരുന്ന അമിതമായ മദ്യപാനാസക്തിയെപ്പറ്റിയാണ് കേശവൻ വിവക്ഷിച്ചത് എന്നെന്നിയക്കെള്ളപ്പും മനസ്സിലായി. ഇത്തരം വാർത്തകൾ പത്രത്തിൽ ഇടയ്ക്കുന്ന കാണാറുള്ളതു കൊണ്ട് തൊന്ത്രം തന്നെ ശരി വയ്ക്കയും ചെയ്തു.

ആനയ്ക്കുണ്ട് ചില മൊലികാവകാശങ്ങൾ: കേശവൻ പറഞ്ഞതു കേട്ട് എന്നിയ്ക്കിരിയും ആനയ്ക്കു മൊലികാവകാശങ്ങളോ? നല്ല നന്ദിത മല്ല കണ്ണാൽ, കേശവൻ ഒരു തരം തരിപ്പുന്നവെപ്പെട്ടും, ആ മല്ലിലോന്നു കഴിയ്ക്കുന്നു. തുനിക്കെയെന്നിൽ മല്ല കോരിയെടുത്ത് പുരംതു ഇവിയങ്ങനെ മതിരിനും നിൽക്കുന്ന കൊതിയ്ക്കുതു ആനയ്ക്കാവില്ല. ഇത് ആനകളുടെ മൊലികാവകാശമാണ്. അതിനുള്ള സൗകര്യം ഉണ്ടാക്കുന്നതേ തീരു: അതു കർക്കശമായിപ്പറയുന്നതിനിടെ കേശവൻ തുനിക്കെക്കു കൊണ്ട് ഒരു പിടി മല്ല വാരിയതുമാണ്. 'മോനേ കേശവാ, വേണാ' എന്ന പാപ്പാൻ രാമനായർ വിലക്കിയതു കൊണ്ടു മാത്രമാണ് പുരംതു ഇവാതെ നിലപത്രം തന്നെയിട്ടു.

അക്കാര്യം കേശവൻ അതുപുംകൂടി വിശദീകരിച്ചു തന്നു. "തിള്ളുന്ന വെയിലത്ത് റോഡിലും ബഹുദ്രം നടന്ന പോക്കേണ്ടി പലപ്പോഴും ഞങ്ങളുടെ പുരം പൊള്ളിപ്പോകാറുണ്ട് എന്ന പരമാർത്ഥം മനഷ്യർ മനസ്സിലാക്കാരേയില്ല. ആനയുടെ തോലിനു നല്ല കട്ടിയാണ്, എന്നാണ് നിങ്ങൾ കയറ്റുക. കട്ടിയുണ്ടെന്നതു ശരിതന്നു. എക്കിലും പുരം പൊള്ളുന്നവെന്നതാണ് വാസ്തവം. അതു കൊണ്ടു തുട്ടിയാണ് ഞങ്ങൾ മല്ല വാരി പുരംതു ഇവുന്നത്. അതോടെ

വെയിലിൻറെ ശുട്ട് കാര്യമായി ബാധിയ്ക്കില്ല. "കേശവൻ ഈ തുടർന്നു: മണ്ണിൽ കളിച്ച ആന രോധിലൂടെ നടന്ന പോക്കോൾ ഇവൻ കഷപ്പകാരനാണ് എന്ന തോന്തൽ കരേ മനഷ്യരിലെക്കിലുമണംകാം. കഷപ്പകാരല്ലാത്വവെന്ന കഷപ്പകാരനായിക്കാണാൻ കഷപ്പങ്ങൾ തലപൊക്കാൻ അതു മതി. അതു കൊണ്ട് മാത്രമാണ് അങ്ങനെ ചെയ്യാത്തത്. അതു ശരിയാണെന്ന് എന്നിയ്ക്കും തോന്തി.

കളിയാണ് അടുത്ത മൌലികാവകാശം, കേശവൻ പറഞ്ഞു. ആവശ്യത്തിന് വെള്ളമുള്ള, ചെളിയയിക്കില്ലാത്ത കളമോ കടവോ ആയിരിയ്ക്കണം. വെള്ളത്തിൽ കിടന്ന കളിയ്ക്കാൻ പറ്റണം. ആനകളാണ് കിടക്കുന്നത് കളിയ്ക്കോൾ മാത്രമാണ്, കേശവൻ ചുണ്ണിക്കാട്ടി. മറ്റ് സമയങ്ങളിലെല്ലാം ആനകൾ നിൽക്കുക തന്നൊയാണ്. രാത്രി ഉറങ്ങുന്നതുപോലും നിന്നനകോണ്ടു തന്നെ. മനഷ്യരാണെങ്കിലോ, അവൻ ചോരിച്ചു. മിയു മനഷ്യതും നിൽക്കാൻ പറ്റിയാൽ ഇരിയ്ക്കും, ഇരിയ്ക്കാൻ പറ്റിയാൽ കിടക്കം, കിടന്നാലോ, ഉറങ്ങിയിട്ടുമണംകാം. അവൻ രണ്ടാം പാപ്പാനായ പാച്ചൻറെ നേരെ നോക്കിക്കാണിച്ചു. പാച്ചൻ മരച്ചോട്ടിൽ കിടന്നരകമായിതന്നു.

രാമനായർക്ക് കേശവനോട് വാത്സല്യമുണ്ട്, അവന്നുതന്നുലായിരിയാം. രാമനായർക്ക് ഒരേ ഒരു കഷപ്പമേയുള്ളു: അധികസമയം വെള്ളത്തിൽ കിടക്കാൻ അവനെ അനവർത്തിക്കില്ല. "മതി, പുരും", തേച്ചു കഴുകൽ കഴിത്തെയുടൻ രാമനായർ നിർദ്ദേശിയ്ക്കും. മനഷ്യക്കുട്ടികൾവരെ രണ്ടും മൂന്നും മൺഡും കളിയ്ക്കാൻ ആനയ്ക്കും അരമൺഡും പോലും കളിയ്ക്കാൻ പറ്റാത്തത് വളരെ നിരാഗര്യംഭാക്കുന്ന കാര്യമാണ്, കേശവൻ പറഞ്ഞു. അവൻറെ നീരാട്ടു കഴിയുന്നതുവരെ വേണ്ടിവന്നാൽ എഴുന്നള്ളിപ്പ് പോലും നീട്ടി വയ്ക്കാം, അതോടു മൌലികാവകാശമായിത്തന്നെന്നയുടുക്കണം. നീരാട്ടിനിടയിൽ ആതം ധൂതിവയ്ക്കുത്. കളിയ്ക്കാൻ പറ്റിയ കളങ്ങളും കടവുകളും വളരെ കുറഞ്ഞ പോയിരിയ്ക്കുന്ന, കേശവൻ ചുണ്ണിക്കാട്ടി. അവ തുടക്കംഭാവണം, അവൻ നിർദ്ദേശിച്ചു. ഹോസിലൂടെ വെള്ളം ചീറ്റിച്ചുള്ള കളിയ്ക്കും സുവിശേഷം സ്വാതന്ത്ര്യവും സാവകാശവും തീരെ പോരാ, അവൻ പറഞ്ഞു.

തീറ്റയായിതന്നു കേശവൻറെ അടുത്ത മൌലികാവകാശം. ഒരാനയ്ക്ക് പ്രതിഭിന്നം ഒരു നൃത്യവും കിലോ തീറ്റ വേണം. കീടയ്ക്കാൻ അതുതനെ ലിറ്റർ വെള്ളവും വേണം. ചില ആനകൾക്ക് അതിലുമേരെ വേണം. വിവിധ തരത്തിലുള്ള തീറ്റയിനങ്ങൾ. കേരളത്തിലേയ്ക്കു വരുന്നതിനു മുമ്പ് അവൻറെ ആഹാരക്കാരുത്തിൽ ചില പിത്രക്കകൾ അവൻറെ ഉടമ കാണിച്ചിരുന്നത് കേശവനോർമ്മിച്ചു. ആനയുടെ തീറ്റ വെള്ളിച്ചതക്കി കാശു സന്ധാരിയ്ക്കുന്നത് ഒരു നല്ല പ്രവണതയല്ല. കേരളത്തിൽ വന്ന ശേഷം അതുതരും അനഭവമുണ്ടാകാത്തതിൽ കേശവൻ സന്തോഷമുണ്ട്. കേരളത്തിൽ പച്ചോല, പഴക്കല, ശർക്കര, ഇത്താക്ക ധാരാളം കിടുന്നുണ്ട്, തുടർന്നും കിട്ടിക്കാണിരിയ്ക്കും എന്നവരും വിശ്വാസമുണ്ട്. മലയാളികൾ പൊതുവേ ആനകളോട് സ്നേഹമുള്ളവരാണ് എന്ന കാര്യത്തിൽ അവനു തർക്കമില്ല. അവർക്കിഷ്ടപ്പട്ടാൽ, അവൻ തീറ്റയങ്ങനെ തന്നെ കൊണ്ടേയിരിയ്ക്കും. തീറ്റ എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളുടെയും മൌലികാവകാശമാണെങ്കിലും അതേപ്പറ്റി അവന്, കേരളത്തിൽ, ഭയം തീരെയില്ല. പഴക്കല കണക്കറ്റു തന്നെ ദഹനക്കേടു വരാതെ നോക്കിയാൽ മാത്രം മതി.

കേശവൻറെ അടുത്ത മൌലികാവകാശം രസകരമായിതന്നു. പച്ചപുതച്ച നെൽപ്പാടത്തിൻറെ നടക്കിലൂടെ നടന്ന പോക്കന നേരത്ത് ഇതവശത്തുമുള്ള നെൽചെടിയുടെ മത്തു പിടിപ്പിയ്ക്കുന്ന ഗന്ധം സഹിയ്ക്കുതെ വത്സോൾ എത്താനും ചെടികൾ അവിടുന്നും ഇവിടുന്നമായി പിഴുതെടുത്തു തചിച്ചു നോക്കാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം എല്ലാ ആനകൾക്കുമുണ്ടായെ തീറ്റ. അതിലാൽ പരിഭവിച്ചിട്ടു കാര്യമില്ല. കാട്ടാനകൾ ചെയ്യാറുണ്ടെന്നു തുടങ്ങിടെ പറഞ്ഞു കേൾക്കാറുള്ളതു പോലെ, പാടത്തിരിങ്ങി ചവിട്ടി മെതിയ്ക്കാനോ പോകനില്ലപ്പോ. രണ്ടു നെൽചെടി പരിയ്ക്കുന്നു നാലിലുകേൾക്കു കാര്യമില്ല.

ഒരു കേശവൻ ശക്തമായ ഭാഷയിൽത്തന്നെ, അതായത് കൊന്നു കല്പകിക്കാണ്ട്, പറഞ്ഞു. അവൻ വെറുക്കുകയും ഭയപ്പെട്ടുകയും ചെയ്യുന്ന ഓന്നാണ് വെടിക്കേട്ട്. തൊട്ടുതു വച്ച് ധാതോരു മൂന്നിയിപ്പുമില്ലാതെ ചെവിയടപ്പിയ്ക്കുന്ന ശബ്ദത്തിൽ വെടി പൊട്ടുവോൾ ഓടിപ്പോകാൻ പലപ്പോഴും തോന്തിയിട്ടുണ്ട്. രാമനായതുടെ ദയവും തയ്യന്ന സ്വർശമില്ലായിത്തന്നെങ്കിൽ ഓടുകയും ചെയ്യേണ്ടെന്നു.

എന്തിരു വേണ്ടിയാണ് നിങ്ങളിൽ ചെയ്യുന്നതെന്ന് അവൻ ചോദിച്ചു. വെട്ടിക്കെട്ടു നിരോധിയ്ക്കേണ്ട കാലം അതിക്രമിച്ചു, കേശവൻ തിരപ്പിച്ചു പറഞ്ഞു. അമിക്കും മണ്ണമൊക്കെ പൊട്ടുനോർ ആനകൾ വിരണ്ടോടിയാൽ അവരെ കുറപ്പുചെറുത്തതു്, കേശവൻ മുന്നിൽഡിപ്പു നൽകി. വെട്ടിക്കെട്ടാഴിവാക്കിയാൽ, ഉത്സവത്തിലും പള്ളിപ്പേരുന്നാലീലും കുറിസ്ത്താഖോഷങ്ങളിലും മറ്റും പക്ഷക്കാൻ സന്ദേശമേയുള്ളൂ, കേശവൻ ആപ്പോടഭരിതനായി പറഞ്ഞു. നെറ്റിപ്പട്ടം കെട്ടുനോർത്തെന്ന മസ്കുമൊന്നുയും. ജനത്തിന്റെ ആരാധനയും സ്നേഹവും അൽപ്പും ഭയവും കലർന്ന നോട്ട് കണ്ണാസ്വദിക്കാൻ പ്രത്യേക സുഖമുണ്ടാകും. ഭയം മാറ്റാൻ കണ്ണതുണ്ടാലെക്കാണ്ട് തൊട്ടവിള്ളുന്നത് കേശവൻ കൗതുകതേതാടെയാണ് നോക്കിക്കാണാൻ. ശിശ്രൂക്കളുടെ സ്വർഗത്തിനായി അവൻ കൊതിയുണ്ട്. ശിശ്രൂക്കളോടുള്ള അഭിനിവേശം മുലം അവരുടെ നേരെ അവൻ തുനിക്കേ നീട്ടുനോർ പലപ്പോഴും തെറ്റിവരിയുള്ളപ്പട്ടിക്കുമണ്ഡ്.

ലോറിയിലെ ധാരുയൈപ്പറ്റി ഞാൻ ചോദിച്ചു. ഉത്സവസീസബിൽ അതു പതിവാണമെല്ലാ. അവന്തിഷ്ഠമാണ്. നടക്കേണ്ടല്ലോ. കാഴ്ചകൾ കാണുകയും ചെയ്യാം. ഒരു കാര്യം അവനു നിർബന്ധമാണ്: മുൻസിപ്പിലിരിയുന്ന രാമനായരെ അവന്നം, രാമനായർക്ക് അവനെയും കാണാനും പരസ്പരം സ്വർശിയുണ്ടുള്ള സൗകര്യമുണ്ടാവണം. ലോറി വിട്ടുന്നതിരു മുൻപ് അവന്തുപ്പാക്കം. മുടക്കത്തിൽ ലോറിയിൽ കയറാൻ സുഖമുട്ട് തോന്തിയിരുന്നു. ഇപ്പോഴിലും പരിചയമായിത്തീർന്നുനോക്കിലും ലോറിയിൽ ഇടങ്ങി നിന്നുള്ള ധാരുയൈക്കാൻ അവനിഷ്ഠം പാടത്തു തുടിയും ഇടവഴികളിലുടെയും മനും മനും നടന്ന പോകുന്നതാണ്. ഇടയിടുന്ന തുനിക്കേയുയർത്തി ഓരോ ഓല അടർത്തിയിട്ടുണ്ടാം, കട്ടികളുടെ ആർപ്പവിളികളും ചിരിയും കേട്ടാസ്വദിയും. ഒരു വിശ്വദി ആയിത്തീർന്ന പ്രതി.

ഇടയ്ക്കൊക്കെ ഒട്ട മുരം നടക്കേണ്ടതായും വരുന്നുണ്ട്. രാമനായയും ഒപ്പം നടക്കുകയേ ഉള്ളൂ. അതുകൊണ്ട് കേശവൻം നടക്കാൻ വിരോധമില്ല. ആട്ട പഴത്ത റോധിലുടെ അവനു അധികം നടത്താതിരിയുണ്ട് രാമനായർ ശ്രദ്ധയുണ്ടുണ്ട്. കേശവൻറെ ഇപ്പോഴെന്തെ ഉടമയും ആ നിലപാടു തന്നെയാണ് എടക്കാൻ. റോധിലുടെ അവനു തുടക്കൽ നടത്തിയുണ്ട്.

തടി പിടിയുന്ന കാരുതെപ്പറ്റിച്ചോദിച്ചപ്പോൾ ഇതായിരുന്ന കേശവൻറെ പ്രതികരണം: അവന് ഇതുവരെ തടി പിടിയ്ക്കേണ്ടി വന്നിട്ടില്ല. പക്ഷേ അവൻറെ സൗഹ്യത്തുകളിൽനിന്ന് ചില കാരുങ്ങൾ മനസ്സിലായിട്ടുണ്ട്. 'കാട്ടിലെ തടി, തേവതുടെ ആന, പിടിയെടാ പിടി, വലിയെടാ വലി' എന്ന ചൊല്ലും അവൻ ഇതിനകം പറഞ്ഞു കേൾക്കാൻടി വന്നിട്ടുണ്ട്. എടുത്താൽ പൊന്താത്ത തടിപിടിയ്ക്കേണ്ടി വർക്കയാണുകിൽ അത്തരമൊരു തടി അതു പിടിപ്പിയുന്ന നിഃശ്വരനായ പാപ്പാൻറെ മുതകളും തന്നെ വീണാൽ ആനയെ കുറപ്പുചെറുത്തിയേയുള്ളതു്, കേശവൻ താക്കിതുനൽകി. അധ്യാനിയുണ്ട് മട്ടില്ല. പക്ഷേ മുരാഗ്രഹം കാണുന്നതിഷ്ഠമല്ല. ചിന്താശക്തിയുള്ള മനഷ്യൻ മുരാഗ്രഹം പാടില്ല, അവൻ തിരപ്പിച്ചു പറഞ്ഞു. മുരാഗ്രഹമില്ലാത്ത മനഷ്യൻ ഒട്ടേരെയുണ്ട്. എന്നാൽ ചിലർക്കുള്ളൂ.

സർക്കല്ലിനെപ്പറ്റി എന്താണിപ്പായും, ഞാൻ ചോദിച്ചു. കേശവൻ ഇതുവരെ സർക്കല്ലിൽ പക്ഷുചെറുത്തിട്ടില്ല. പക്ഷുചെറുത്തിട്ടില്ലെങ്കിൽ വനിത - പിടിയാന - യുമായി സംസാരിയുണ്ടാകും. 'രസമാണ്' എന്നാണവർ പറഞ്ഞത്. മനഷ്യൻ ചെയ്യാറുള്ളതോക്കെത്തെന്ന ചെയ്താൽ മതി. സൈക്കിൾ ചവിട്ടുക, പഞ്ഞതട്ടുക, പൊതുവെ സുഖിജിവിയാണുന്ന കാണിയുക. ജനത്തിന്റെ, പ്രത്യേകിച്ചും കട്ടികളുടെ, പൊട്ടിച്ചിരിയും കൈയുടിയും കാണുന്നതോടു ഹരമാണ്. ആവേശം മുത്ത് നിങ്ങിനുപരിത്ത് ചാടാതെ നോക്കണം എന്നേയുള്ളതു. പുതംമാരെ, അതായത് കൊന്നുന്നുകളും, സർക്കല്ലിൽ വളരെചുത്തകമായേ എടുക്കാറുള്ളൂ.

പിടിയാനയുടെ കാര്യം പറഞ്ഞപ്പോൾ കേശവൻറെ മുഖമൽപ്പുമൊന്നു ചുവന്ന, കണ്ണകൾ തിളങ്ങി. പെട്ടുന്ന ചിന്താവിഷ്ടനായി. അതിന്റെ കാണണം പിന്നീടാണ് എനിയു മനസ്സിലായതു്.

കാട്ടിലുള്ള ജീവിതമാണോ അതോ നാട്ടിലുള്ള ജീവിതമാണോ തുടക്കലിഷ്ടു്? എൻ്റെ ചോദ്യം കേട്ട് കേശവൻ ചിന്തയിൽ നിന്നുന്നുണ്ടും. ശൈശവവത്തിൽത്തെന്ന കാട്ടവിഡേണ്ടി വന്നതുകൊണ്ട് കാട്ടിലെ ജീവിതതെപ്പറ്റി ഓലമയില്ല. പല ദേശങ്ങളിൽ ജീവിച്ചു, നിരവധിപ്പേരുന്നമായി പരിചയമായി. അതുകൊണ്ട് കാട്ടിലെ ജീവിതതെപ്പറ്റി വളരെ അവധിക്കതമായ ചിറ്റങ്ങളേ മനസ്സിലവശേഷിയുണ്ടുള്ളൂ. കാട്ടിൽ അലഞ്ഞതിരിഞ്ഞു നടന്നുള്ള ജീവിതതെപ്പറ്റി

അവന് വലിയ രൂപമില്ല, തീരെ അഭിപ്രായവുമില്ല. ജീവിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം മനഷ്യത്തെ സന്തതസഹചാരിയായി അവത്തെയിടയിൽത്തന്നെ ജീവിക്കുണ്ടോ എന്നാണാഗ്രഹം. മറ്റൊരു ജീവിതത്തെപ്പറ്റി ചിന്തിച്ചിട്ട് പോലുമില്ല.

നേരത്തെ ക്ഷേവൻ സുചിപ്പിച്ച് പോലെ, ആനകളാണ് മനഷ്യത്തെ ഏറ്റവും വലിയ, എന്ന വച്ചാൽ ഏറ്റവും വലിപ്പുള്ള, സൗഹ്യത്തുകൾ. മറ്റല്ലോ ജീവിക്കുന്നുണ്ടോ വലിപ്പം ആനയുണ്ടാണ്. മനഷ്യരോടിണങ്ങിച്ചേരുന്ന മുഖങ്ങളിൽ ഏറ്റവും ബുദ്ധിയുള്ളതും ആനകൾക്കു തന്നെ. ഒരു കഴപ്പം മാത്രം: ആനകളിടത്താൽ, അവരോളം നാശനഷ്ടങ്ങൾ മനഷ്യർക്കു വരുത്തി വയ്ക്കുന്ന മുഖങ്ങൾ വേരെയില്ല. ഇന്ത്യ നിൽക്കുന്ന ആനകൾക്ക് അതിശയകരമായ വേഗതയുണ്ട്. തുമ്പിക്കെക്കു ചുത്തിവച്ചു കൊണ്ട് ഓടി വരാൻ, തുമ്പിക്കെക്കു കൊണ്ട് ശരവേഗത്തിൽ തൊഴിയ്ക്കാൻ, അവർക്കു കഴിയും. അവത്തെ ശക്തിയും അപാരമാണ്. അതു ചിന്തിച്ചപ്പോൾ നേരിയോരു ഭയത്തോടെ ഞാൻ ക്ഷേവനെ ഒളിക്കുന്നിട്ട് നോക്കി. ക്ഷേവൻ ശാന്തനായി നിൽക്കുകയായിരുന്നു. എങ്കിലും തുടർന്നാളും സംഭാഷണം രാമനായത്തെമായി ആകന്നതായിരിയ്ക്കും. ബുദ്ധിയെന്നു കരുതി. രാമനായാരെ ഒരൽപ്പം അകലെയുള്ള മരച്ചോട്ടിലേയ്ക്കു ഞാൻ കഷണിച്ചു. ക്ഷേവൻ ക്ഷേരക്കാതിരുന്നോടു.

ആനയും മദം പൊട്ടിയിരിയ്ക്കുന്ന, എന്നൊക്കെ പറഞ്ഞു കേൾക്കാറുണ്ടോളോ. ക്ഷേവന് മദം പൊട്ടാറുണ്ടോ, ഞാൻ രാമനായരോടു രഹസ്യമായി ചോദിച്ചു. ഓ, ഇതാണോ കാര്യം, ഇതു ക്ഷേവനം തുടി കേടോടു, അവനോടു കഴപ്പുമില്ല, എന്ന രാമനായർ എന്നു ആശവസിപ്പിച്ചു. അങ്ങനെ തങ്ങൾ രണ്ടു പേരും തുടി ക്ഷേവനിന്നെയുള്ളതെന്തെല്ലു വീണ്ടും ചെന്ന. ക്ഷേവനിന്നു കഴുത്തിലും തുമ്പിക്കെക്കമേലും വാസ്തവ്യത്തോടെ തടവിക്കാണ്ട് രാമനായർ പറഞ്ഞു, "ആനകൾക്ക് മദം പൊട്ടിഉണ്ടാകാറുണ്ട്. പതിനേം ഇതുപത്രോ വയസ്സായ ആനകൾക്ക് വർഷത്തിലോരു തവണ അത് പതിവാ. ക്ഷേവനം മദം പൊട്ടാറുണ്ട്."

ക്ഷേവൻ രാമനായത്തെ ദേഹത്തും ശിരസ്സിലും തുമ്പിക്കെക്കു കൊണ്ട് നേർപ്പുർവ്വം തഴക്കി.

"പല ആനകൾക്കു ഉണ്ടാകാറുള്ളതു പോലുള്ള കഴപ്പങ്ങളോനും ക്ഷേവനിൽ വരെ ഉണ്ടായിട്ടില്ല. തുമ്പിക്കെക്കു ചുത്തിവച്ചു കൊണ്ട് തല അങ്ങോട്ടുമീനോട്ടുമാടാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ തങ്ങൾക്കിരിയാം, സമയമായെന്നും. പിന്നെ ഒരേഴുമുണ്ടുവെന്നും ക്ഷേവനിൽ പരിപൂർണ്ണമായും വിശ്രമിയ്ക്കും. എവിടെയ്ക്കും പോവില്ല. അവൻ ശല്യൂണാകാതെ തങ്ങളും ശകലും മാറി നിൽക്കും. ആഹാരത്തിന്നു അളവിലാൽപ്പും കുറവും വരുത്തും. തുടാതെ, ആ സമയത്തു കൊടുക്കാനെല്ലു മരണമുണ്ട്. ക്ഷേവനിൽവരെ തങ്ങൾക്കൊരു ബുദ്ധിമുട്ടും ഉണ്ടാക്കിയിട്ടില്ല, " രാമനായർ പറഞ്ഞത് അഭിമാനത്തോടെയായിരുന്നു. ക്ഷേവനിന്നു മസ്തകവും അനോരമൊന്നും നിന്നുണ്ടാക്കാൻ കൂടിയാണെന്നും.

"ഈതുമുണ്ടുവെന്നും ക്ഷേവന് ഒരു ദുഃഖം, അക്കാരും തുടി പറഞ്ഞതയ്ക്കും, അല്ലെങ്കിൽ മോനേ?"
രാമനായർ ക്ഷേവനിന്നു കണ്ണിലേയ്ക്കുനോക്കിക്കൊണ്ടു ചോദിച്ചു. ക്ഷേവൻ തുമ്പിക്കെക്കയും തന്നെ രാമനായത്തെ ശിരസ്സിലും ശരീരത്തിലും സ്വർശിച്ചു് അന്നവാദം കൊടുത്തു: അങ്ങനെയാകട്ടു.

"ക്കരേ നാശ മുന്പ് ക്ഷേവനോരു സുന്ദരിക്കട്ടിയെ കണ്ടു മുടി. ഒരു പിടിയാനും ഇവരുന്ന ക്കരേ നേരും സംസാരിച്ചു. ഇവന്നവെള്ളു വളരെ ഇഷ്ടമായി. അവർക്കു ഇഷ്ടമായിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. രണ്ടുപേരും തുമ്പിക്കെക്കൾ പിണ്ടിച്ചു പിടിച്ചു ഒട്ടേരു സമയം തമിൽത്തമിൽ നോക്കി, ശാന്തരായി നിന്നിരുന്നു." ക്ഷേവൻ തീർഖലമായി ഒരു നേടുവീർപ്പിക്കും.
"പക്ഷേ, പിന്നീട്ടവെള്ളു കാണാൻ പെട്ടിയിട്ടില്ല. അതിലുവരു വിഷമമുണ്ട്."

"എവിടെ വച്ചാണ് സുന്ദരിക്കട്ടിയെ കണ്ടത്?" ഞാൻ ചോദിച്ചു.

"ഈതുവായും. അവളും ജനോ സർക്കസ്സിലായായിരുന്നു. 'ശ്രീദേവി.'"

"ഞാൻ കണ്ടു പിടിച്ചോളാം. എന്നിട്ട് ഞാനൻഡിയിയ്ക്കും." ഞാൻ വാദാനും ചെയ്തു.

"ഇവർ തമിൽ വീണ്ടും കാണാനിട വന്നാൽ ഒരു പേരേയും തമിൽ കല്യാണം കഴിപ്പിക്കാമായിരുന്നു."

"ഓഹോ, ആനകളുടെ ഇടയിലും കല്യാണമുണ്ടോ?" ഞാനാദ്യമായാണ് അതിരിയുന്നത്.

"ഉം, അവയം കല്യാണം കഴിയാറുണ്ട്. അതരു പരസ്യമാകാൻമെല്ലേന്നുള്ളു."

"അവരപ്പോൾ എങ്ങനെ ഒരുമിച്ച താമസിയും? ഒരാൾ സർക്കാരിലും ഒരാൾ ഉത്സവങ്ങളിലും...."

"അതിപ്പോൾ, കല്യാണം കഴിത്താൽ എന്തെങ്കിലും വഴിയുണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കാം."

"അതെന്നോ? എങ്കിൽ ഞാനിനു തന്നെ അനേഷണം തുടങ്ങാം. ഞാനറിയിയ്ക്കേണ്ട മേൽവിലാസമാനം തന്റെ."

അഞ്ചുതം! മേൽവിലാസം കേശവൻറെ പേരിൽത്തന്നെന്നയായിരുന്നു. "ആ വിലാസത്തിൽ വരുന്ന കരുതകളും കേശവൻ തന്നെ കിട്ടിക്കൊള്ളും," രാമനായർ ഉറപ്പിച്ച പറഞ്ഞു. ആനകളുടെ പേരിലും മേൽവിലാസമുണ്ടെന്ന ഞാൻ കത്തിയതല്ല. ഞാനതെഴുതിയെടുത്തു.

"വിവരം കിട്ടിയാൽ ഞാനടൻ എഴുതിഅറിയിച്ചോളാം," ഞാനരപ്പുന്തകി.

"ഓ, വല്ല ഉപകാരമായിരിയ്ക്കും." രാമനായർ തൊഴുതു. നാദിപ്രകാശപ്പീഡ്യാനായി കേശവൻ തുമ്പിക്കെ എൻ്റെ നേരേ നീട്ടിയെക്കിലും ഞാൻ ഭയനും പിന്നാറി. രാമനായർ പ്രോത്സാഹപ്പീഡ്യപ്പോൾ ദേഹം വീണേട്ടുത്ത് കേശവനമായി 'ഹസ്താനം' ചെയ്തു. അന്നായിരുന്നു, ഞാൻ ജീവിതത്തിലാദ്യമായി ഒരാനയെ സ്വർഖിച്ചത്.

"സമയമായി, പൂവും," രാമനായർ പറഞ്ഞതോടെ ഞങ്ങൾ പിരിഞ്ഞു. ഉടനെ വീണ്ടും കാണാം എന്ന പ്രതീക്ഷയിൽ.

രാമനായയും പാച്ചുനമ്പ്പാതെ മുന്നാമത്തൊരാൾ കേശവനെപ്പറ്റി ഇത്രയധികം കാര്യങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കിയെടുക്കുന്നത് ആദ്യമായായതുകൊണ്ടാവണും, പോകുന്നതിനു മുമ്പ് കേശവനെന്നെ സ്നേഹത്തോടെ നോക്കി തുമ്പിക്കെ ഉയർത്തി അഭിവാദ്യം ചെയ്തു.

രാമനായയും പാച്ചുനമ്പാതു് കേശവൻ ഗാംഡിരുത്തോടെ മനം മനം നടന്ന നീങ്ങിയപ്പോൾ സന്തോഷവും സകടവും തോന്നി.. ആനകളുടെ അടുത്തതിനാണും കേശവനമായി സൗഖ്യം സ്ഥാപിക്കാനും സാധിച്ചതിലുള്ള സന്തോഷം. കേശവനമായി പിരിയേണ്ടി വന്നതിലുള്ള സന്താപം. ശരീരം പോലെതന്നെ വിശാലമായ എദ്യവുമുള്ള ആന.

ജന്മോ സർക്കാരിലെ ശ്രീദേവിയെന്ന കേശവൻറെ പ്രേമഭാജനത്തെ അനേഷിച്ചു കണ്ടു പിടിയ്ക്കുന്നെന്ന ദൗത്യം നിരവേറ്റാനുള്ള ശ്രമം ഉടൻ തന്നെ തുടങ്ങാൻ ഞാൻ തീരുമാനിച്ചു. അവയുടെ പ്രേമബന്ധം സഹായകാണും. ആനകല്യാണം നടക്കാണും.

ഈ കമ സാക്കപ്പീകം മാത്രമാണ്

ഈ കമ മറ്റ് ചില സെസ്റ്റുകളിൽ നേരത്തെ തന്നെ ഞാൻ പ്രദർശിപ്പിച്ചു
പോയെന്നതാണ്. പലതും വായിച്ചിട്ടുള്ളതാകാം.